

Persones

Els Setze Jutges, 50 anys després

David Ferrer
Professor de la ICCIC
Coautor del llibre i comissari de
l'exposició sobre Els Setze Jutges

Ara fa mig segle, va tenir lloc un fet insòlit a la primera seu del CICF, l'actual Institut Cultural del CIC: el recital fundacional d'Els Setze Jutges i de la Nova Cançó.

Enmig de la grisor del franquisme, hi començaven a haver petits focus de resistència cultural. Recordem que, al començament dels anys seixanta, es van crear, entre d'altres, la revista *Cavall Fort*, *Òmnium Cultural*, la discogràfica Edigsa, o Edicions 62. Aparentment menys ambiciosa que aquestes, hi va haver una altra iniciativa –molt modesta– que provocaria un cisma en la cultura catalana. En efecte, feia temps que un petit grup de persones estava gestant la creació d'un moviment destinat a la creació i la popularització de cançons noves. El grup, que encara no tenia nom, estava integrat pel crític de

cinema i llibreter Miquel Porter, el poeta Lluís Serrahima, la mestressa de casa Remei Margarit i l'escriptor Josep Maria Espinàs.

Aquest grup maldava per poder donar a conèixer les seves noves cançons al gran públic, i l'ocasió els va ser propícia per sortir a la llum pública. El lloc, el CICF, on s'organitzaven les anomenades sessions *Club*, fonamentalment conferències i tertúlies de caire literari, que tenien lloc, amb una certa periodicitat i en horari nocturn, als locals del carrer Santaló 27. En aquesta ocasió, un dels professors en nòmina del CICF, Gonçal Lloveras, va organitzar una d'aquestes sessions sota l'epítet "Sesió extraordinària dedicada a la poesia de la Nova Cançó". Sobta, d'entrada, la manera d'anunciar l'acte; no s'atreveix a fer servir el mot *recital* i ho camufla amb

l'excusa de la *poesia*. Per ressaltar aquest pretext, al díptic publicitari es pot llegir: "La inclusió de esta sesión en nuestro *Club* es fácil de justificar. Muchas de estas canciones tienen por letra los versos de nuestros poetas; las traducciones han sido realizadas con excelente sentido literario; las creaciones originales contienen un sorprendente lirismo, matizado por una inteligente ironía. Y toda la actuación de estos nuevos trovadores está de acuerdo con un fenómeno artístico casi universal, que tiende a ver en la canción una interpretación sencilla de lo humanamente cotidiano."

Com es pot veure, hi havia un interès manifest, per part de l'organització, en gairebé *demandar perdó* pel fet de presentar, en una institució considerada seriosa, uns senyors que agafaven unes guitarres i es posaven a cantar. Josep Maria Espinàs –que aleshores també era professor del CICF–, analitzaria, uns anys després, aquest títol de manera ben clara: "Si se'n deia 'La poesia de la Nova Cançó catalana' era per no espantar ningú. Era perquè la gent estava acostumada a parlar de poesia, de moral, o el que vulguis. Però, per evitar una mica el xoc de veure gent teòricament respectable com nosaltres tocant malament una guitarra, així quedava, acadèmicament, una mica disfressat."

En tot cas, si, com manifesta Espinàs, hi ha una certa prudència acadèmica a l'hora de presentar l'acte, cal destacar-ne un detall important: en aquell programa es va emprar, per primer cop a la història, la locució *Nova Cançó*, i cal atribuir-la al doctor Lloveras. Posteriorment, l'expressió faria fortuna i, fins i tot, d'altres se n'apropriarien, però, en aquest sentit, la cronologia dels fets mana: el terme *Nova Cançó* neix també al CICF.

Aquella *sessió extraordinària* va tenir lloc el dimarts 19 de desembre de 1961, a dos quarts d'onze de la nit, i el preu de l'entrada era de 10 pessetes. Després del títol, l'imprès prosseguia: "Cantarán, con acompañamiento de guitarra, Remei Margarit de Serrahima, Miquel Porter, Josep M. Espinàs, interpretando

canciones propias, traducciones catalanas de G. Brassens y de Porgy and Bess, y poemas de Salvat-Papasseit, a los que han puesto música."

Pel que sembla, si jutgem per les fotografies que se'n conserven i per declaracions de testimonis presencials, l'auditori era ben ple. Fins al punt que molts dels assistents van haver de presenciar l'acte dempeus, perquè no s'hi cabia. Ara bé, de quantes persones, exactament, estem parlant? Fa de mal dir, però segons Serrahima hi havia més de 100 persones, fet que corrobora Miquel Porter: "S'hi reunien més d'un centenar de persones, en un saló d'actes que resultava estret". En canvi Espinàs, en ser preguntat sobre el fet a dia d'avui, respon que "potser 50 persones". No cal donar-hi més voltes: la xifra concreta no la sabrem mai, però l'èxit va ser innegable. Ara bé, sí que podem afirmar que entre la congregació, a més de personalitats com Joan Triadú, Francesc Vallverdú, Maria Aurèlia Capmany o Maurici Serrahima, s'hi trobava Delfí Abella. Uns paràgrafs més avall hi tornarem.

Abans d'iniciar-se la sessió en si, Joan Triadú va fer una breu introducció, que va donar pas al literat Josep Maria Espinàs, el qual va prendre una guitarra i va entonar la cançó tradicional *La presó de Lleida*, just abans del parlament de l'organitzador, Gonçal Lloveras. La intenció d'aquest prelude d'Espinàs, abans de la presentació del recital, tot interpretant una cançó que no era nova, l'explica el mateix intèrpret de manera prou clara, "Jo vaig començar amb *La presó de Lleida* per establir un vincle de la nova cançó amb la tradicional", com així va corroborar Porter, "la Nova Cançó no volia trencar amb el passat sinó continuar-lo". Lloveras, segons la crònica que va signar Carme Vilaginés per a *Serra d'Or*, va dir de Remei Margarit que "tracta delicadament el petit drama de cada dia"; de Miquel Porter, que "té una gran fantasia i una actitud crítica que li nodreix la intel·ligència, el patetisme i l'humor" i, de Josep M. Espinàs, que "en cantar les cançons de George Brassens s'ocupa també de les petites coses de cada dia amb un punt d'intel·lectualisme que no és mai empipador".

Persones Els Setze Jutges, 50 anys després

Miquel Porter va agrair l'efecte que aquesta presentació va causar al públic, atès que “mesurat de mena, aquell parlament va influir ben segur de manera positiva en l'ànim expectant dels assistents”. I va ser, precisament, amb aquesta expectació com a teló de fons, que Lloveras va anunciar l'absència de Remei Margarit, embarassada de sis mesos i que aquella nit no es trobava en condicions d'actuar. Malgrat aquest impediment, la tecnologia els va permetre gaudir de les seves cançons, ja que disposaven d'un magnetòfon amb cançons prèviament enregistrades per ella. Aleshores, un cop Miquel Porter va haver cantat les seves adaptacions de Salvat-Papasseit, Lluís Serrahima va treure el magnetòfon i va reproduir un parell de cançons de la Remei.

Un cop acabada la sessió, Serrahima, Porter i Espinàs van atendre la premsa que, des de les pàgines de *Serra d'Or* i de *Cataluña Exprés*, en va fer una cobertura generosa. Francament, aquest punt de partida va ser tot un èxit. Per començar, una connexió total amb el públic –“Acabat el programa previst, el públic demanà amb insistència que es perllongués la vetllada: s'havia aconseguit un gran èxit”–, i el ressò que van tenir va provocar un degoteig creixent de sol·licituds d'actuacions que els indicava que ja no es podien fer enrere. D'altra banda, la

sessió també va servir perquè un dels assistents, el psiquiatre Delfí Abella i Gibert, decidís unir-se al grup. Posteriorment, s'hi van anar incorporant membres més joves, i Els Setze Jutges –com es van acabar anomenant– van anar fent *taca d'oli* per tot el territori. Entre les grans estrelles, sens dubte, cal comptar-hi Joan Manuel Serrat (jutge número 13), Lluís Llach (16) o Maria del Mar Bonet (14). Ells justifiquen a bastament la tasca iniciada al CICF per aquells músics no professionals. Però també n'hi va haver d'altres que van contribuir al ressò de la Nova Cançó, com Francesc Pi de la Serra, Enric Barbat, Guillermina Motta o Rafael Subirachs.

Epíleg: El 19 de desembre de 2011, a l'actual seu de la ICCIC, a Via Augusta, va tenir lloc un homenatge a aquella data tan assenyalada de fa 50 anys. Coincidint amb l'inici d'una exposició sobre aquest moviment i la redacció d'un llibre (coescrit per Joan Manuel Escrihuela, Fermí Puig i David Ferrer), hi va haver una taula rodona a càrrec d'Espinàs, Serrahima i el crític musical Jordi Garcia-Soler, moderada per David Ferrer i amb acompanyament musical de Francesc Burrull. Novament, l'èxit de públic i la presència dels principals mitjans de comunicació del país demostren la vigència de la Nova Cançó, i l'interès perquè el seu llegat no s'esvaeixi.